

УДК 332.146:336.22

Ю.М. Барський, канд. екон. наук, доц., В.Г. Поліщук, канд. екон. наук,
Луцький національний технічний університет

РОЛЬ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ У СТИМУЛЮВАННІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

У статті досліджено роль банківської системи у стимулюванні соціально-економічного розвитку регіону. Визначено проблеми, що характерні для стимулювання соціально-економічного розвитку регіону в контексті банківської системи. Запропоновано інструменти регулювання відсоткових ставок за кредитами та депозитами для домогосподарств як одного із складових елементів досягнення високого рівня соціально-економічного розвитку регіону.

Ключові слова: банківська система, соціально-економічний розвиток регіону, стимулювання регіону, домогосподарства.

Постановка проблеми. Стабільна робота банківської системи країни є важливою умовою розвитку економіки. Прогнозованість і транспарентність банківської системи дозволяють з великою точністю визначити напрями діяльності, підвищити привабливість для інвесторів і суб'єктів господарювання. Оскільки економічний розвиток країни та її регіонів безпосередньо пов'язаний із соціальними процесами, які відбуваються на території регіонів, то будь-які негативні процеси чи явища, характерні для банківської системи, не сприяють досягненню підтримуваного соціально-економічного розвитку регіонів. Тому, виходячи з цього, можна стверджувати, що на сьогодні набуває актуальності питання посилення ролі банківської системи у стимулюванні соціально-економічного розвитку регіонів.

Аналіз останніх досліджень. Над проблематикою банківської системи та її ролі у соціально-економічному розвитку регіону працювало багато вітчизняних та зарубіжних вчених, серед них такі: З.В. Герасимчук, [3], Н.І. Корецька [3; 5], Н.С. Різник [5], С.М. Ільясов [4], О. Вовчак [2] та ін. Поряд із вагомими напрацюваннями у даній сфері варто продовжити вивчення проблеми, врахувавши питання, що пов'язані зі стимулюванням соціально-економічного розвитку регіону.

Метою статті є з'ясування ролі банківської системи у стимулюванні соціально-економічного розвитку регіону, а також виокремлення позитивних і негативних моментів у стимулюванні соціально-економічного розвитку регіону.

Виклад основного матеріалу. Розглянемо визначальні аспекти необхідності застосування стимулюючих інструментів стосовно соціально-економічного розвитку регіону в рамках діяльності банківських установ.

У даному випадку зростає питання збереження економічної безпеки банківської діяльності, тобто стану, за яким забезпечується економічний розвиток і стабільність діяльності банку, гарантований захист його фінансових і матеріальних ресурсів, здатність адекватно і без суттєвих втрат реагувати на зміни внутрішньої і зовнішньої ситуацій. При цьому варто зазначити, що особливе значення економічної безпеки в системі заходів безпеки банку зумовлюється прагненням суб'єктів ринку до збільшення прибутку, гострою конкурентною боротьбою, різноманітністю інтересів суб'єктів ринку банківських послуг, прагненням суб'єктів ринку до збільшення прибутку, нестабільною економічною ситуацією тощо. Таким чином, сучасні умови надання банківських послуг і рівень впливу загрозливих факторів зовнішнього та внутрішнього середовищ вимагають від банківських установ підвищувати заходи безпеки.

Світова фінансова криза майже повністю закрила іноземні ринки капіталу для приватного сектора України, а також поставила під загрозу планові виплати банків за зовнішніми зобов'язаннями. У такій ситуації фінансові установи, які змушені скорочувати обсяги діяльності та неспроможні повністю розрахуватися за зовнішніми зобов'язаннями, змушені вести переговори з іноземними партнерами з приводу реструктуризації боргу. Загалом на сьогодні найбільші шанси успішно реструктуризувати зовнішню заборгованість мають банківські установи, що отримали кредити від материнських структур. Поки що банківські установи, що діють на території України, порівняно успішно здійснюють планові погашення за зовнішніми боргами та в окремих випадках реалізують наміри щодо їх реструктуризації.

Варто виокремити ще один аспект забезпечення нормальної роботи банківської системи в напрямку створення сприятливих умов для стимулювання соціально-економічного розвитку регіону. У даному випадку необхідно використовувати поняття “територіальна організація банківської системи”, під якою розуміють “науково обґрунтовану систему просторового впорядкування сукупності банківських установ і розподілу їх ресурсів з метою забезпечення стабільної діяльності, задоволення потреб населення у банківських послугах та ефективного грошово-кредитного регулювання економіки регіону та країни в цілому” [3, с. 19].

Саме з територіальною організацією банківської системи пов'язують забезпеченість регіонів банківськими установами, територіальним розподілом фінансових ресурсів через банківську систему регіонів, банківську активність регіонів, присутність іноземного капіталу в банківській системі регіонів, територіальну доступність банківських установ у регіонах.

Сучасний стан банківської системи свідчить про певне пожвавлення фінансового ринку, а особливо банківської системи України. Це позитивно впливає на стимулювання соціально-економічного розвитку регіонів. Зокрема, розглянемо стан справ у банківській системі за кількома напрямками: депозити домашніх господарств, кредити, надані домашнім господарствам. Розглянемо існуючий стан справ з фінансами домогосподарств за виділеними напрямками у розрізі регіонів (рис. 1–2).

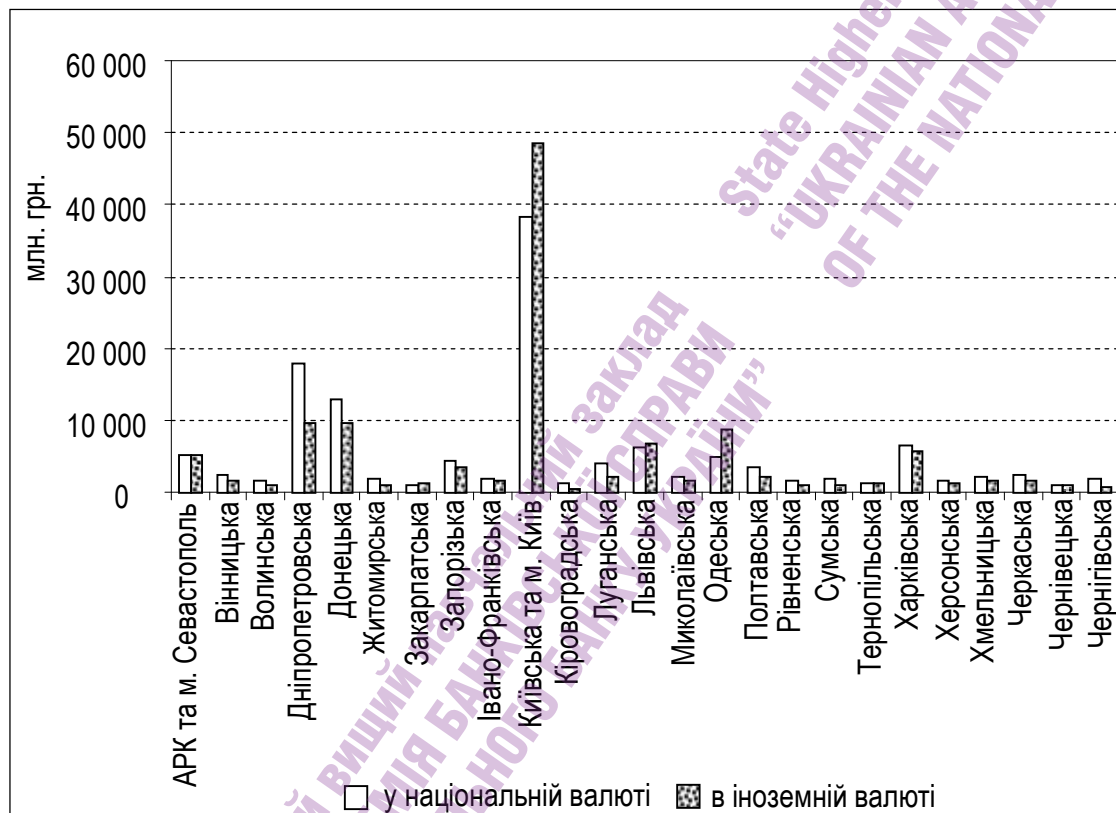

Рис. 1. Обсяг депозитів домашніх господарств за станом на кінець серпня 2010 р. у розрізі регіонів України

Як свідчать статистичні дані Національного банку України та Державного комітету статистики, загальний обсяг депозитів домашніх господарств у національній валюті за станом на кінець серпня 2010 р. становив 131 718 млн. грн., що на 9 256 млн. грн. перевищує вкладення в іноземній валюті [1; 6]. Найбільші заощадження з боку домашніх домогосподарств у національній та іноземній валютах були зроблені в Київській області та м. Києві – 38 351 і 48 578 млн. грн. відповідно, що зумовлено високим рівнем соціально-економічного розвитку жителів даного регіону, привабливістю даного регіону для вкладення інвестицій, розвиненістю банківської системи, потужною економічною складовою регіону.

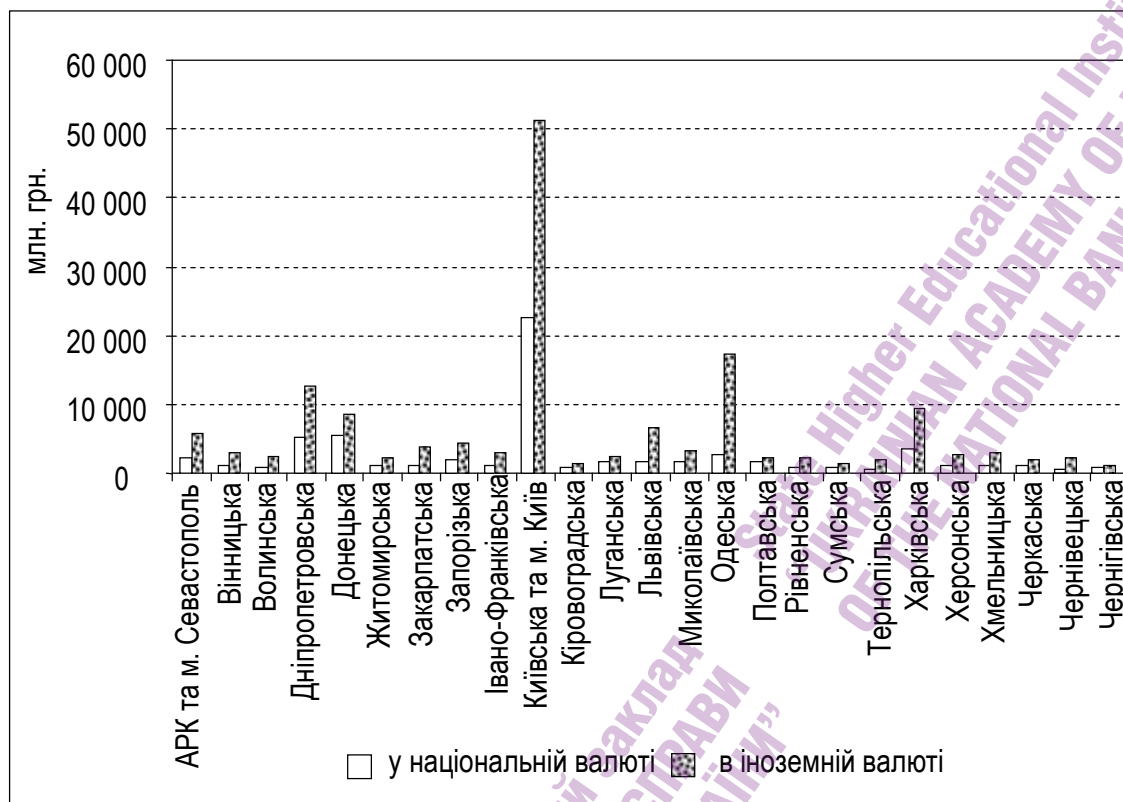

Рис. 2. Обсяг наданих кредитів домашнім господарствам за станом на кінець серпня 2010 р. у розрізі регіонів України

Найгірша ситуація з вкладеннями домашніх домогосподарств у національній валюті характерна для Закарпатської області (1 081 млн. грн.), в іноземній валюті – для Кіровоградської області (664 млн. грн.). Також проблеми з вкладеннями існують у Чернігівській, Тернопільській, Чернігівській та Житомирській областях. Безумовно, основним фактором низького заощадження коштів населення у згаданих областях є низький рівень доходів жителів і складна фінансово-економічна ситуація у регіоні.

Загальний обсяг кредитів, наданих домашнім господарствам в іноземній валюті, за станом на кінець серпня 2010 р. становив 155 798 млн. грн., що на 92 610 млн. грн. перевищує вкладення в національній валюті. Найбільший обсяг наданих кредитів домашнім домогосподарствам у національній та іноземній валютах в Київській області та м. Києві – 22 442 та 51 132 млн. грн. відповідно.

Найгірша ситуація з кредитами, що надані банківськими установами домашнім домогосподарствам у національній валюті, характерна для Тернопільської області (560 млн. грн.), в іноземній валюті – для Чернігівської області (1 231 млн. грн.). Проблеми з наданими кредитами існують у Сумській, Кіровоградській та Черкаській областях.

Як і в ситуації з заощадженнями, основною причиною низького кредитування населення в областях, що згадані, є низький рівень доходів жителів і складна фінансово-економічна ситуація в регіоні, а також проблеми з промисловим і сільськогосподарським виробництвом.

Взагалі, домогосподарства як сукупність фізичних одиниць – резидентів, що мають спільні економічні інтереси, функції, поведінку і джерела фінансування, займають невід’ємне місце у фінансовій системі країни. Зокрема, саме з фізичними особами, що здійснюють свою діяльність на території регіонів країни, можна пов’язати рівень покращення соціально-економічного розвитку будь-якого регіону. Саме тому цілком очевидним є запровадження в межах банківської системи стимулюючих заходів щодо покращення рівня розвитку домогосподарств у контексті стимулювання соціально-економічного розвитку регіону. До них можемо віднести такі: зменшення відсоткових ставок за кредитами, що надані домашнім господарствам, а також створення сприятливих умов щодо залучення вкладів з боку фізичних осіб-резидентів на рахунки банків, що діють в Україні. Також варто, на нашу думку, підняти за депозитами розмір середньозваженої існуючої процентної ставки, що коливається на сьогодні за регіонами на рівні 9,6–12 %, до 12–15 %. Доцільним у даному випадку є також зниження розміру середньозваженої існуючої процентної ставки за кредитами, що на сьогодні коливається в межах 20,7–32,9 %, до 15–25 %.

Висновки. Отже, можна стверджувати, що на сьогодні в Україні існують проблеми у забезпеченні банківською системою стимулюючого впливу на соціально-економічний розвиток регіону. Як вдалося з’ясувати, роль банківської системи у досягненні соціально-економічного розвитку з позицій його стимулювання є надзвичайно вагомою, проте до цього часу не сформовано надійного інструментарію, що дозволить активізувати соціально-економічні процеси в регіональних системах. До найприйнятніших інструментів стимулювання соціально-економічного розвитку регіону, що застосовуватимуться в рамках банківської системи, можна віднести інструменти регулювання відсоткових ставок за кредитами та депозитами для домогосподарств. Застосовуючи комплекс стимулюючих заходів, можна досягти високого рівня соціально-економічного розвитку регіону.

Список літератури

1. Бюлетень Національного банку України (електронне видання), 2010. – № 7(208). – 193 с.
2. Вовчак, О. Причини та наслідки впливу світової фінансової кризи на розвиток банківського та реального секторів економіки України [Електронний ресурс] /

- О. Вовчак // Вісник НБУ. – 2009. – № 7. – С. 22–25 / Офіційний веб-сайт Національного банку України. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>.
3. Герасимчук, З. В. Територіальна організація банківської системи регіонів України: оцінка та стратегії забезпечення її раціональності [Текст] : монографія / З. В. Герасимчук, Н. І. Корецька. – Луцьк : РВВ ЛНТУ, 2010. – 312 с.
 4. Ильясов, С. М. Устойчивость банковской системы: механизмы управления, региональные особенности [Текст] : учеб. пособ. / С. М. Ильясов. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2001. – 255 с.
 5. Різник, Н. С. Маркетингові підходи до територіального розміщення банківських установ [Текст] / Н. С. Різник, Н. І. Корецька // Зб. наук. пр. “Економічні науки”. – Луцьк : ЛНТУ, 2008. – Ч. 2. – Випуск 5(18). – 371 с. – С. 148–155. – Серія “Економіка та менеджмент”.
 6. Статистичний щорічник України за 2008 рік [Текст] / Державний комітет статистики України / за ред. О. Г. Осауленка. – К. : Консультант, 2009. – 575 с.

Summary

The article studies the role of the banking system in the stimulation of the socio-economic development of the region. It defines the problems, which are characteristic for the stimulation of socio-economic development of the region in the context of the banking system. It offers instruments for the regulation of interest rates on credits and deposits for households as one of the components for achieving a high level of socio-economic development of the region.

Отримано 08.12.2010

Барський, Ю.М. Роль банківської системи у стимулюванні соціально-економічного розвитку регіону [Текст] / Ю.М. Барський, В.Г. Поліщук // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: зб. наук. праць. – Суми: УАБС НБУ, 2010. - Т. 30. - С. 36 - 41.

